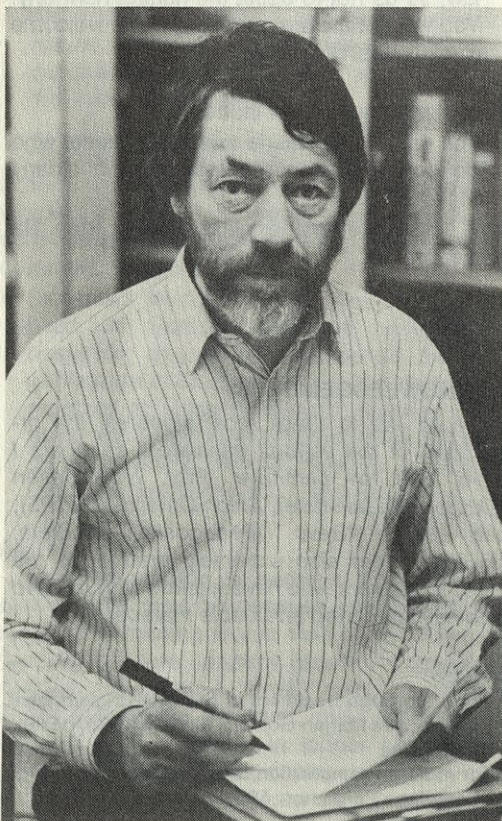

PREDSTAVITVE

Lidija Šega

Predstavljamo vam

Alan McConnell Duff is an Irish-born writer and translator, now living permanently in Slovenia. In addition to being a member of the Society of Authors and of the Institute of Linguists (UK), he has now recently become a member of the DZTPS. He is also one of the founding members of the International Translators Training Centre (ITTC) in Bohinj, Slovenia. Here he talks informally to Lidija Šega about his life and work.

Alan McConnell Duff

Med našimi člani je že kar lepo število "domačih govorcev" za nas "tujih" jezikov, to je takih tujcev, ki jih je pot zanesla v Slovenijo in so tu ostali. Radi jih poiščemo in poprosimo za nasvet ali pomoč, saj imajo to prednost - kar naj bi bilo pravzaprav tudi pravilo -, da prevajajo v svoj materni jezik.

Za tokratno predstavitev smo med temi "tujci" izbrali Alana Duffa, ki ga marsikateri od prevajalcev v angleščino že dobro pozna po njegovi pripravljenosti pomagati pri vsakem prevodu in ob vsakem času. Čeprav zanj beseda "tujec" ne velja več, saj je pred kratkim postal državljan Republike Slovenije.

Zato so se mi ob pogovoru z njim v tipičnem "delovnem" okolju njegovega stanovanja med na videz neurejenimi kupi papirja in literature - besedil, ki jih prevaja ali lektorira, rokopisov za nove knjige, članke in predavanja, ki jih pripravlja, gradiva za izobraževanje prevajalcev in še in še - ter ob gostoljubno ponujenem kozarcu slovenskega vina najprej sama po sebi zastavila vprašanja: Kdo pravzaprav ste? Kaj vas je prineslo v naše kraje in zakaj ste se odločili prav za Slovenijo?

"No, najtežje je odgovoriti na prvo vprašanje," mi je dejal, "kajti to je vprašanje, ki sem si ga sam že velikokrat zastavil. Vendar bo verjetno lažje, če povem nekaj stvarnih podatkov o sebi, kot da se zapredam v filozofiranje."

In tako je nadaljeval: "Rodil sem se v Severni Irski leta 1942 in kmalu po vojni izgubil očeta. Razmere so bile takrat na Irskem tako težke, da se je moja mati odločila za emigracijo v Južnoafriško republiko, kjer sem odrasčal ob tipični staroangleški šolski in internatski vzgoji, med molitvijo in vojaško disciplino. Kot študent sem se vrnil v Anglijo, vendar se v deželi svojega maternega jezika nisem nikoli počutil prav doma, zato sem se že leta 1965 odpravil na svojo življenjsko pot v širni svet. Pot me je vodila na Finsko, Kitajsko, v Indijo in Francijo, kjer sem se skupaj s prijateljem Alanom Maleyjem lotil pisanja angleških učbenikov za tujce.

Prav ustalil pa sem se šele v nekdanji Jugoslaviji, kjer sem preživel dvanajst let kot svobodni ustvarjalec med predavanji, prevajanjem in pisanjem knjig v Splitu, Zagrebu, Skopju in

Novem Sadu. V Slovenijo sem prvič prišel pred petimi leti, ker so me povabili, da bi predaval na dveh seminarjih, v Ljubljani in Zrečah. Konec tedna med obema seminarjema sem preživel na Bledu. Ljubljana je bila zavita v januarsko meglo, Blejsko jezero je bilo zamrznjeno, v Zrečah sem gazil sneg do kolen - in vseč mi je bilo! Tako sem se začel redno vračati in leta 1990, po dolgem popotovanju, ki me je vodilo prek Maribora in Münchna v Mehiko in nazaj, sem se odločil: v Slovenijo ne bom več prihajal le kot obiskovalec; tu bom ostal, živel in delal. Vse mi je bilo všeč: podnebje, pokrajina, delo in najbolj - ljudje. Kajti ko sem se končno odločil, da želim ostati tu, so mi to omogočili prav številni slovenski prijatelji." Razmišljanja o sebi in svojem popotovanju je Alan končal z zanimivo hipotezo: "In če skušam povezati vaši vprašanja, kdo sem in zakaj sem tu: morda zato, ker je v mojih genih nekaj keltskega, neustaljenega. Moji irski predniki so šli nekoč davno verjetno skozi Slovenijo in zdi se naravno, da sem se vrnil po njihovi poti."

Na vaši vitzitki preberemo "prevajalec & učitelj prevajanja" in večina članov našega društva vas pozna prav po lektorskih in svetovalnih uslugah (in ne storitvah, saj jih praviloma ne znate zaračunati) ter po tečajih, ki jih pripravljam v okviru strokovnih dejavnosti društva. S čim se največ ukvarjate in kaj najraje počnete?

"Pišem. Pišem vse mogoče - literaturo, prevode, učbenike, poezijo, radijske igre... Najsrečnejši sem za pisalnimi strojem. In verjemite, da sem na vitzitki hotel dodati še 'pisatelj', a ni bilo dovolj prostora. Morda pa bi zvenelo tudi prebahavo! Bolj všeč mi je oznaka, ki mi jo je nekoč dala moja hči, ko so jo v šoli vprašali, s čim se preživlja njen očka: 'Tipka,' je bil njen odgovor. Želim si, da bi bilo moje ukvarjanje s prevajanjem in pisanjem enakomerno razporejeno, saj menim, da se ti dve dejavnosti medsebojno dopolnjujeta, ker obe vključujeta določeno mero svobode in discipline: pri pisanju se sicer na prvi pogled zdi, da imaš vso svobodo, vendar sta nujna dokajšnja mera samodiscipline in poleg tega še prilagajanje zunanjim okoliščinam (uredniki, roki itd.); pri prevajanju pa si vezan predvsem na zunanje okoliščine (izvirno besedilo), vendar imaš razen pri strogo tehničnih besedilih - veliko

možnosti za svobodno izbiro pri ubesedovanju. Navadno je najtežje pisati knjige, vendar ti prav te na koncu prinesejo največ zadovoljstva. Knjigo *The Third Language* (o težavah pri prevajanju v angleščino) sem pisal sedem let v treh različnih deželah, drugo s podobno temo, *Translation*, pa sem napisal v manj kot šestih mesecih v zadušljivi kuhinji, kjer je bila temperatura marsikdaj celo 40°C. Spet tretjo (*Tiger's Eye*) sem pisal štiri leta in med nekaj obiski v Angliji ter Indiji, končal pa sem jo v Ljubljani, le mesec dni pred vojno." Mimogrede je omenil, da je doslej napisal kakih petnajst knjig!

In ob tem se je samo po sebi zastavilo naslednje vprašanje: Ali na podlagi izkušenj iz slovenskega prostora spet pripravljate kaj novega?

"Da. Na podlagi spoznanj in izkušenj, pridobljenih med bivanjem v Sloveniji, bi rad napisal kaj popolnoma novega. V mislih imam knjigo, s katero bi si prevajalci pomagali pri odkrivanju slogovnih napak in napak pri oblikovanju stavčnih zvez. Tako delo bi lahko dobro dopolnjevalo glosarje, ki jih misli izdati društvo."

Pred kratkim ste se lotili zahtevnega projekta izobraževanja prevajalcev v slovenskem oz. srednjeevropskem prostoru in - za zdaj v okviru GEE Collegea - skupaj s kolegi ustanovili Mednarodni izobraževalni center prevajalcev. Kaj vas je pri tem vodilo in kakšni so vaši načrti?

"Ta zamisel se mi je porodila ob pogovorih s številnimi slovenskimi znanci. Razlog za ustanovitev takega prevajalskega in izobraževalnega centra je preprosto dejstvo, da prevajalci nimajo nobene prave možnosti za ustrezno izobraževanje. Prevajalci opravljajo izredno odgovorno in zahtevno nalogo - in pri tem so praviloma prepuščeni sami sebi. Tega dela se nimajo kje naučiti. Namen centra je pripravljati redne seminarje za posamezna strokovna področja prevajanja, kot gostujoče predavatelje in učitelje pa naj bi pritegnili najboljše tuje in slovenske strokovnjake. Upam tudi, da bomo postopno lahko uvedli širše zasnovane jezikovne seminarje, ki bodo primerni tako za prevajalce kot za strokovnjake iz gospodarstva. Moj osebni interes pri tem projektu je jasen in

preprost: rad bi čim več prispeval k boljšemu strokovnemu položaju prevajalcev in k temu, da bi bil v večji meri priznan njihov pomen za gospodarstvo. Rad bi, da bi se prevajalci iz vse Slovenije - vsaj občasno - lahko zbirali in srečevali ter se ob izmenjavi izkušenj čim več naučili od tujih predavateljev in učiteljev. Na kratko: v Bohinju bi rad videl pravi Dom prevajalcev, kraj, kamor bi prevajalci ne prihajali le po znanje, ampak bi se ob razpravah v neformalnem okolju lahko tudi sprostili in za trenutek odložili breme svojih vsakdanjih težav na delovnem mestu."

Upam, da boste s svojim izobraževalnim delom v novoustanovljenem centru zapolnili vrzel v sistematskem izobraževanju naših prevajalcev in nas boste povezovali pri delu in prijateljevanju. Vendar vas bomo prevajalci tudi zunaj tega programa, kot doslej, individualno in "med prijatelji" še vedno prosili za nasvete in pomoč. Kaj bi lahko svetovali vsem, ki se ukvarjajo s prevajanjem v angleški jezik?

"Menim, da bi bilo predržno pa tudi nepotrebno deliti nasvete prevajalcem, ki ste - po izkušnjah sodeč - pri svojem delu dosegli izredno visoko raven strokovnosti in usposobljenosti. Resnično, ko sem nedavno vodil interni seminar za prevajalce v neki delovni organizaciji (obravnavali smo njihove prevode), sem imel le eno pripombo na njihovo delo: naredili so premalo napak. Vendar ne bi želel, da to izzvani sentimentalno. Seveda vem, da napake so, vendar zanje ne kaže vedno kriviti prevajalca.

No, če že pričakujete kak nasvet, morda nekaj zelo splošnih:

- poleg branja strokovne literature skušajte prebrati ali prelistati vsaj en angleški časopis na teden. Preberite članke, ki vas zanimajo osebno in ne samo strokovno. Tako boste našli na koristne fraze, ki jih potem lahko uporabite tudi pri svojem delu. (Pri mojih začetnih poskusih učenja slovenskega jezika so se mi zdela najkoristnejša 'pisma bralcev', saj so nekakšen most med govorjenim in pisanim jezikom.);
- vsaj občasno poslušajte poročila v tujem jeziku (na primer BBC);

- na svojem delovnem področju zbirajte čim več izvirnih besedil in dokumentov v jeziku, iz katerega in v katerega prevajate. Podčrtujte si koristne izraze, kajti sicer jih boste - ko jih boste potrebovali - težko spet našli;
- nikoli popolnoma ne verjemite slovarjem! Nedavno sem moral poiskati primerno ustreznico za slovensko besedo 'pazduha' (v besedni zvezi 'v pazduhah ladje' v besedilu o cerkveni arhitekturi). Slovar mi ponuja le 'armpit', vendar nikakor nisem mogel zapisati 'in the armpits of the nave'. Vedel sem, da je narobe, vendar še vedno iščem pravičen izraz. 'Corners, apses?' ... mi lahko kdo svetuje?;

- in končno: nikoli ne pozabite, da prevajate v tuj jezik. To je od vsega najtežje. Če vaš delodajalec oz. naročnik ni zadovoljen, ga mirno povabite, naj poskusi sam!"

In ko sva takole prišla na "domač" teren prevajalskih tegob, bi pogovor lahko razpredala še pozno v noč. Saj prav tu Alanu primerov nikoli ne zmanjka... Vendar bo priložnosti še dovolj in naj kaj ostane za prihodnjič. Za tokrat sva se poslovila in Alan mi je ob odhodu še enkrat zatrdil, da se med nami dobro počuti in da je vesel, ker lahko živi in dela v tako lepi deželi.

**FAKTURIRANJE PREK DRUŠTVA
JE ZARADI ZNIŽANJA DELEŽA ZA DRUŠTVO NA
5 ODSOTKOV NAJUGODNEJŠE TAKO ZA PREVAJALCE
KOT ZA NAROČNIKE.**

Upravni odbor DZTPS